

VEVERSKÁ BÍTÝŠKA ve vzpomínkách pamětníků

Městys Veverská Bítýška - Zpravodaj 06/2018 - příloha

zpracovala Ilona Coufalová - kronikář městyse (ilona.coufalova@atlas.cz)

Paměti pana Josefa Kladivy (pokračování ze Zpravodaje 01/2018)

Zdroj: Pavel Janšta, vnuk pana Kladivy

Zpracovala: Ilona Coufalová, kronikářka

Prezident T.G.Masaryk

21. prosince 1918 uvítala Praha I. prezidenta republiky T.G.Masaryka. Zástupy občanů a legionářů připravily velké oslavy.

Dne 15. března 1919 byly konány u nás volby do obecního zastupitelstva podle poměrného zastoupení.

Zvoleno bylo: 11 soc. demokratů, 6 lidovců, 4 národní demokraté a 3 agrárníci.

Starostou zvolen František Dundáček, rolník č.79.

Agrární strana měla svoji selskou jízdu. Sedláci na koních měli krásný dragounský stejnokroj.

Červené kalhoty, modrá blůza se svitavými knoflíky. Čepice lemovaná kožešinou s červeným deklem (*asi dýnkem čili horní plocha byla z červené látky*). Na agrárním sjezdu v Praze (bylo to za 1. republiky) se sjelo 4000 jezdců selské jízdy. Byla to nádherná podívaná, když v osmistupech jeli v průvodu po Václavském náměstí.

Selská jízda pořádala závody v Rosicích, Tišnově a jinde.

14. ledna 1920 na řece Svatce velká povodeň.

Voda odnášela dříví, chlívky a rozlila se po trati Dlouhé louky. Dolní mlýn (*známe pod názvem Tejkalův - u přístaviště lodí*), kde právě draly peří ženské z Bítýšky byl tři dny obklopen vodou. Spojení s mlýnem bylo jen po lodi.

V únoru nařízeno kolkování peněz. Každý občan musel si svoje peníze nechat okolkovat a bylo mu vráceno 50%. Kolkování se provádělo z toho důvodu, že ostatní rakouské země zaplavovaly nás svými penězi, které byly stejné, jako naše. Rakouského původu (*z doby před 1. světovou válkou*).

Panoval nedostatek potravin a dostali jsme určitou výpomoc od Spojených států.

V červnu bylo zavedeno ve Veverské Bítýšce stravování dětí trpících podvýživou.

Do 6 let bylo stravováno 60 dětí. Od 6 -14 roků 90 dětí.

Výnosem okresní školní rady ze dne 20. března 1922 bylo povoleno dělnické tělocvičné jednotě používat školní tělocvičnu.

Dne 24. června došlo ke tragedii pro nešťastnou lásku. A to mezi Františkem Smutným a Helenou Venclovou z Velkých Pavlovic. Rodiče nevěstiny bránili a proto oba v lese U tří křížů se zastřelili. Podle jejich přání jsou u nás ve společném hrobě pochováni.

Politické strany

Sociální demokraté, Lidová strana, Národní demokraté, Agrárníci.

V květnu 1921 založena Komunistická strana a později Čeští socialisté.

V červenci 1922 otevřen byl Dělnický dům vystavěný svépomocí na zahradě od čísla 4 (*v současnosti tam stojí budova ZUŠ*), vedle staré školy číslo 3 (*nyní sídlo pošty*).

1923

V roce 1923 započato s regulací řeky Svatky. Od Bílého potoka až k mostu u Tejkalova mlýna po obou stranách. Stavbu prováděl Ing. Černý z Brna. Obec přispěla na to částkou 66 000 K.

V noci z 22. na 23. června vyhořelo stavení Pavla Perky Na Benýtkách č.123. (*nyní ulice Hvozdecká v místech mezi domem Chlubných a domem MUDr. Štětkové*).

Na podzim téhož roku řádila v obci slintavka a kulhavka. Onemocněl hovězí, vepřový dobytek a kozy. Onemocnělé kusy dobytka uhynuly.

Nový most u Tejkalova mlýna byl v září vyhotoven a dán do provozu. Byl to most obloukový bez pilířů a stál 300 000 K.

Za 2. světové války byl i s horním mostem (*kamenný most, kterým pokračuje ulice Tišnovská od školy*) německými vojáky při ústupu vyhozen do povětří. Vyhozen byl i třetí most pod hradem Veverčí.

1926

Rok tento vyznačoval se velmi mokrým počasím. Rozvodněná řeka odnesla z luk posečené seno.

Ve žních panovalo deštivé počasí.

Obilí porostlo nejen na hrstích, ale i v panáčích. Pšenice rostla i nastojatě.

Poznámka: Vlhké počasí způsobilo, že zrna v klasech začala růst-klíčit i v pokoseném obilí, které bylo na polích vyskládáno do panáků, (jejichž stavba-konstrukce sestávala z 12 kusů snopů). U pšenice se stalo, že zrna v klasech klíčila a rostla tak, jak byla, ještě nepokosena.. p. Kladiwa píše: i nastojatě.

V květnu bylo započato se stavbou kina na pozemku Montánní společnosti a 7. srpna byla budova otevřena.

1927

V roce 1927 byl prezidentem opět zvolen T.G.Masaryk.

Od 1. do 31. března provedeno bylo v naší obci četnictvem sčítání lidu.

Celkový počet obyvatel činil 2046.

V měsíci březnu byla ve škole státní stravovací akce pod vedením Okresní péče o mládež. Bylo rozdáno 2623 porcí mléka a rohlíků.

Byla zavedena poradna pro matky a kojence, kterou řídil Dr. Stanislav Laun.

Slibné žně byly napadeny krupobitím při kterém bylo již zralé obilí téměř na 100% vymláčeno.

Postiženy byly tratě: Pod Sokolím, Nad Horkou, Na Trhovici, V Bukovcích, Polondíly, Dlouhé Louky, Na Mečkově, Na Bítýškách, Na Padělkou a Na Stráži.

Vzdálené pozemky: Újezdy, Mezižleby, Záboroví, Čluny a Kouty zůstaly od krupobití ušetřeny.

Dne 11. června navštívil prezident T.G.Masaryk při zájezdu na Moravu hrad Veverčí. Uvítali jej s hudbou. Místní školní mládež, hasiči, Sokol, Orel, členové obecního zastupitelstva a ostatní občané. Uvítací proslov měl nejstarší člen obecního zastupitelstva Tomáš Mytýzek.

1928-29

V tomto roce byla neobyčejně dlouhá a krutá zima. Napadlo hodně sněhu a kruté až 30°C mrazy řádily.

Ovocné stromy na kmenech popraskaly. Pomrzly úplně všechny švestky, ořechy a také v menším měřítku hrušky. Jabloně byly odolnější.

V roce 1929

postaven byl stranou lidovou svépomocí Katolický dům. Byl o něco menší než nynější Kulturní dům. Byly v něm pořádány zábavy, divadla a schůze. Byl to nejlepší sál v obci a občané tam rádi chodívali. Byly tam pořádány dožínky.

Tento dům ve 2. světové válce vyhořel.

Lidová strana vybuodovala jej znova a jeho místnosti jsou rozšířeny. A byl také znárodněn.

V roce 1929 Brněnská přehrada. Projekt vypracoval a celou stavbu řídil Ing. Bažant z Brna.

Do přehrady byly pojaty dolní louky a úrodná pole, se kterými jsme se neradi loučili. Zájmy jednotlivce musí ustoupit celku. A tak jsme se s tím smířili. Pozemky a louky byly v pořádku zaplacený. Většina tyto peníze uložila ve spořitelně, ale úprava měny nám z toho způsobila ... nakonec málo zbylo.

1932

29. června 1932 byl obvodním lékařem jmenován MUDr. Fr. Blažek. Byl oblíbený lékař, který každému vyhověl a pomohl třeba o půlnoci.

1933

V tomto roce koupila místní školní rada rádiový přijímač s třemi ampliony a 10 gramofonových desek, čímž bylo vyučování zpestřeno.

1934

Na jaře byla vládou provedena devalvace Koruny, aby tak bylo pomoheno finančním těžkostem státu.

Celostátní krize a nezaměstnanost.

Celostátní krize se stupňovala. Přišla nezaměstnanost, lidi neměli práci. Dostávali od státu podporu 10 K za 1 den. Říkalo se tomu žebračky. Vlivem nezaměstnanosti slábly příjmy občanů. Spekulantů s obilím snížili rolníkům ceny obilí na 60 K za 1q. Rovněž hovězí dobytek a prasata 5 K za 1kg mrtvé váhy. Rolníci tuto krizi pocítili na svých příjmech a hospodářství se stalo nerentabilní. Vláda byla nucena do toho zasáhnout a stanovila monopol na ceny zemědělských výrobků. Nezaměstnanost vyvrcholila a bída se tlačila do dělnických rodin. Obchody a sklady přeplněny zbožím, ale nebylo peněz. Dělníci byli bez práce a sotva sehnali na živobytí.

Úroda na polích trpěla suchem.

1935

Nezaměstnanost trvá v neztenčené míře. Bída a nedostatek v dělnických rodinách se stupňuje. Ustaraní otcové rodin chodí od továrny k továrně, ale všude ta samá odpověď. Nemámě pro Vás práci. Nepřijímáme.

28. října byl na velkém náměstí (*nyní Na Městečku*) proti škole v malém parčíku odhalen pomník padlým vojínům v I. světové válce. Byl to na širokém podstavci 6m vysoký jehlan. Na něm umělý věnec a letopočet 1914-1918. Na širokém podstavci 3 mosazné desky se jmény.

Pomník vystavěla cementářská firma Koštoval a Sládek na Benýtkách č.133 (*nyní ulice Hvozdecká*). Pomník tento byl za ČSSR zrušen a na jeho místo postaven pomník Rudé armády.

Mosazné desky byly uloženy na MNV (*Místní národní výbor*). Později i s obětmi uloženy při zdi našeho chrámu Páně.

Z nadace zdejšího rodáka Dr. Pavla Perky vybudován útulek pro zestárlé a nemajetné občany útulna. (*tato budova je zrekonstruována a několikrát rozšířena pro současné potřeby obce.*)

Po zavedení důchodového pojištění a vyplácení důchodů byl tento (dům) přeměněn na Mateřskou školu pro děti. Ulice pojmenována podle jména dárce.

1936

V tomto roce byla stravovací akce ve škole dobře zaběhnuta. Bylo podáno od 1/1 - 31/3 celkem 6491 porcí svačin. Při polévkové akci bylo rozdáno zdarma (a to hlavně přespolečným žákům) celkem 2673 porcí.

Ve školní budově byly o prázdninách ubytovány cizí děti, které zde byly na rekreaci. Pokud škola nestačila, byly tyto děti ubytovány v Hasičce.

Prezident T.G.Masaryk

ke konci roku se vzdal pro stáří svého úřadu.

Za jeho působení panovala úplná svoboda slova i tisku. Ve vládě byly zastoupeny všechny politické strany mimo stranu komunistickou, která členství ve vládě odmítla a byla v opozici.

Byla to, jak se tenkrát říkalo, vláda koaliční.

Pan prezident pocházel z venkovské dělnické rodiny. Otec byl panským kovářem na velkostatku.

Vystudoval a byl profesorem. Byl velice vlídný a laskavý vůči obyvatelstvu. Občané měli jej rádi a získal přídomek t a t í ě k Masaryk. Sídlnil rád na zámku v Topolčiankách na Slovensku a jezdil rád na procházky na koni. V náboženství byl svobodomyšlný. Ke konci svého života studoval duchovní život a svému nástupci po rozloučení pravil: "a já se budu na Vás z vrchu dívat." Věřil v život posmrtný.

Prezident Masaryk zemřel tiše dne 14. září 1937 a pochován jest v Lánech u Prahy.

Za svého nástupce doporučil spolupracovníka Dr. Edvarda Beneše ministra zahraničních věcí.

Dr. Edvard Beneš byl zvolen prezidentem republiky a kráčel ve šlépějích svého předchůdce.

Obyvatelé byli s jeho volbou spokojeni.

1937

V květnu zastavila místní dráha dopravu, poněvadž byla pasivní. Spojení z Vev. Bítýšky na státní dráhu do Kuřima obstarával autobus Jana Lajcmana.

Tento rok byl pro zemědělství velmi příznivý. Obilí pěkně narostlo i píce pro dobytek bylo dostatek.

Zemřel oblíbený ředitel školy Frant. Jakeš, ranila jej mrtvice.

1938

28. srpna byla u nás velká povodeň. Po celotýdenním dešti a průtrži mračen. Řeka se rozvodnila a vystoupila z břehů a rozlila se po polích.

Poznámka:

stanovisko pisatele ke stávající politické situaci pro další generaci rodiny

Nad naší republikou počínají se stahovat mraky. V pohraničí v severních Čechách (na severní Moravě a na Šumavě žilo hodně obyvatel německé národnosti. Podporováním Velkoněmeckou říší žádal poslanec Henlein pro Sudety samostatnost a připojení k Říši. Nastalo vyjednávání. Naše vláda nabízela jim různé ústupky, které podle ústavy takovým menšinám mohla poskytnout.

Zástupce Němců, Henlein nepřistoupil na smírné vyřešení této otázky a trval na svém.

Od té doby a za vlády Adolfa Hitlera nastává doba nejistoty a obavy o osud národa.

Za těchto trudných chvil konal se v červnu Všesokolský slet. Pod dojmem úzkosti vyzněl však triumfálním způsobem a semknutím všeho Slovanstva.

1938

Situace byla čím dál napjatější. Němci v Sudetech žádali splnění svého požadavku: odtržení od naší republiky a připojení k říši německé. Situace byla velmi napjatá.

Naše vláda v zájmu bezpečnosti státu počala zbrojit. Na hranicích se budovaly betonové zákopy pro vojsko, které stály mnoho peněz. Ve zbrojovkách rozjela se kola naplno a dělníci získali práci.

Nezaměstnanost poklesla.

Německá propaganda naváděla i ostatní národnosti: Poláky, Maďary a Slováky, aby se od naší republiky odtrhli. Jednání s těmito menšinami bylo bezúspěšné.

V noci z 23. na 24. září vyhlášena mobilizace záložníků do 40. let.

Vojáci časně ráno odjížděli autobusy ke svým plukům odhodláni hájit svoji vlast. Obsadily se hranice, jak na severu podél Německa tak dole u Maďarska a Rakouska.

Velká Británie se nabídla a vyslala svého zástupce lorda Runcimana, aby zprostředkoval smírné řešení a podal zprávu do Londýna. Celý svět byl náležitě informován o naší loajalitě a nezaujatosti, že chceme dát menšinám tolik práv kolik jen bylo možno aniž by jednota a bezpečnost byly ohroženy.

Francouzské a britské vlády z pohodlnosti a ze strachu o vlastní bezpečnost doporučovaly naší vládě odstoupení území, které jest německými obyvateli převážně obydleno.

V případě, že bychom se nepodvolili, museli by nás nechat vlastní obraně. Zřekly se všech ujednání Smlouvy o pomoci v případě války. Měli jsme s nimi smlouvu v případě války o vzájemné pomoci.

Bohužel, tato smlouva nebyla dodržena našimi spojenci, jak z vyjádření vidno. Stala se cárem popsaného papíru. V důsledku toho, nezbylo nám než se podvolit hrubé síle a pohraničí - Sudety odstoupit. Naši vojáci, kteří byli odhodláni statečně hájit naše hranice, byli staženi do vnitrozemí a opustili hranice bez jediné rány, jak bylo usneseno na Mnichovské konferenci, kde jsme ani nebyli přítomni, aby se předešlo rozdmýchání světovému požáru války.

Celý národ tonul v slzách zklamaný a zrazený.

Ihned tyto vytčené kraje (a to mnohde i s českým obyvatelstvem) vydat Němcům. A také v pohraničí Maďarska a Polska těmto národům.

Po tomto zásahu velmocí, prohlásil prezident Dr. Edvard Beneš, že nechce stát v cestě novému vývoji republiky. Dne 5. října 1938 po tklivém rozloučení s národem v rozhlase, odstoupil.

(pokračování v dalším čísle Zpravodaje)